

བོད་ཀྱི་གསོ་བ་རིག་པའི་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་ཚོགས་གཙོའི་དགའ་བསུའི་གསུང་བཤད།

ལྷན་བཅས་སྲིད་ཞིའི་གཙུག་ཀྱི་སྤྱི་ལོར་ལ་ལོར་ས་སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཆོག་ལ་གྲུས་ཕྱག་སྐྱོན་དུ་བཏང་ནས་ད་རིང་
བོད་རྒྱལ་ལོ་ ༡༩༩༤ རབ་གནས་ལྷགས་སྤང་ལོའི་མགོ་ལྷ་བའི་ཆེས་ ༣ གྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལྷ་ ༡ ཆེས་ ༥ ཉིན་བོད་ཀྱི་གསོ་བ་
རིག་པའི་ལྷན་ཚོགས་དབུ་བརྟེས་ཏེ་ལོ་ ༡༩ ལོའི་བའི་མཇུག་སྐོར་ཐོག་ཆེབས་སྐྱུར་བསྐྱེད་པའི་སྐུ་མགོན་གཙོ་བོ་དཔལ་
ལྷན་སྲིད་སྐྱོང་མཆོག་དང་། དམིགས་བསལ་སྐུ་མགོན་དཔལ་ལྷན་བོད་མི་མང་སྤྱི་འཐུས་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་ཚོགས་གཙོ་
མཆོག་གཞན་ཡང་འདིར་ལེབས་པའི་སྐུ་མགོན་དང་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་ཚོགས་མི་ལྷན་པ་དང་ལས་ཐོག་ཚོགས་མི། ཅ་རྒྱ་དང་
རོ་ཐོག་ཚོགས་བཅར་ལ་རྒྱལ་བའི་སྐུ་བཅར་སྐྱན་པ་ནས་པ་གཙོ་ས་བའི་སྐྱན་པ་བགྲེས་གཞོན་ཡོངས་ལ་ངས་བོད་ཀྱི་གསོ་
བ་རིག་པའི་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་སྐབས་དུག་པའི་ཚོགས་མིའི་ཆབ་ལུས་ཏེ་སྤྱི་ལོ་གསར་ཆེས་ལ་བཀའ་ལྷོད་ལེགས་ལུ་བ་
དང་ཆབས་ཅིག་ད་རིང་བོད་ཀྱི་གསོ་བ་རིག་པའི་ལྷན་ཚོགས་འདི་དབུ་བརྟེས་ཏེ་ལོ་ ༡༩ མཇུག་སྐོར་ལྷན་རྒྱས་ཚང་མར་
དགའ་བསུའི་འཚམས་འདྲིའི་བཀའ་ལྷོད་ལེགས་ལུ།

ད་ལན་དགའ་བསུའི་གཏམ་བཤད་དང་འབྲེལ་བོད་ཀྱི་གསོ་བ་རིག་པའི་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་འདས་པའི་ལས་དོན་ལ་སྲིར་མིག་
ཞིག་བཏུས་པས་ལྷན་ཚོགས་འདི་ཐོག་མ་མེད་པ་ནས་ཡོད་པ་དང་། ཡོད་པ་ནས་རྒྱ་བསྐྱེད་ཀྱིས་ད་ཆ་བོད་ཀྱི་གསོ་བ་རིག་

བའི་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་ཁྲིམས་སྒྲིག་གིས་བསྐྱར་བའི་ལས་དོན་གཙོ་བོ་གསོ་བ་རིག་པའི་བསྐྱབ་གཞི་ཅ་འདྲིན་དང་སྒྲིག་གཞི།
སྐྱབ་པ་དང་སློབ་གཉེར་ཁང་། དེ་བཞིན་གསོ་རིག་སྐྱབ་སྐྱོར་ཁང་ཚད་ལྡན་གྱི་ཅ་འདྲིན་སྒྲིག་གཞི་དང་དེ་བསྐྱེལ་བྱེད་སྲོལ་སྲོགས་
བསྐྱོམས་སྒྲིག་གཞི་གངས་ ༡༡ ཅམ་གཏན་འབེབས་ལག་བསྟར་འོག་ད་བར་སྐྱབ་པ་གངས་ ༥༧༥ ཅམ་ཁྲིམས་སྒྲིག་
དགོངས་དོན་དེ་བསྐྱེལ་བྱས་ཡོད་པ་དང་། དེ་བསྐྱེལ་སྐྱབ་པ་རྣམས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱང་ལོ་གཉིས་རེའི་མཚམས་ཁ་བསྐྱོང་གིས་
ཡིག་ཆ་ཉར་འཛོག་བྱས་ཡོད་པ་དང་། དེ་བཞིན་དེ་བསྐྱེལ་ཡོད་པའི་གསོ་རིག་སྐྱབ་སྐྱོར་ཁང་སོ་སོའི་ལོ་རྒྱུས་དང་སློབ་
ཐོན་རིམ་པའི་མཚན་གཞུང་། གཞན་ཡང་དེ་བསྐྱེལ་ཡོད་པའི་གསོ་རིག་སྐྱབ་སྐྱོར་ཁང་ནས་སྐྱོར་བཅོ་བཞིན་པའི་སྐྱབ་སྐྱོར་
ཐོ་གཞུང་བཅས་ཆ་ཚད་ཉར་འཛོག་གིས་དུས་སྐབས་བཟང་པོ་འབྱུང་ནས་ནམ་ཞིག་བོད་དུ་གཞིས་བྱེས་མཉམ་འཛོམས་ཀྱི་ཉི་
མ་ཤར་སྐབས་བཅོན་གྱོལ་ནང་གི་གསོ་བ་རིག་པའི་གནས་བབ་སྒྲི་དང་ཡང་སྐོས་གསོ་རིག་སྐྱབ་པ་དང་སྐྱབ་ཀྱི་སློབ་གཉེར་
ཁང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་རྣམས་ཅིས་སློབ་ཚོགས་ལ་ཞུས་ཡོད། གསོ་རིག་ལྷན་ཚོགས་ནས་སྔ་རྗེས་གསར་འགོད་གསལ་
བསྐྱབས་ཐོག་གསོ་བ་རིག་པའི་ལག་ལེན་གནང་མཁན་རྣམས་ལ་སྐྱབ་པ་དང་ལྷ་རྗེ། ཞེས་གཞུང་ནང་གསལ་བའི་ཆེད་ཆོག་
བེད་སྐྱོད་དགོས་པའི་གསལ་བསྐྱབས་སྐྱེལ་བ་ལས་དེང་མི་མང་པོས་སྐྱབ་པ་ཞེས་བེད་སྐྱོད་བྱེད་བཞིན་པ་མཐོང་ཚོས་སུ་
གྱུར། བོད་ཀྱི་གསོ་བ་རིག་པའི་བདག་དབང་དང་འབྲེལ་རྒྱལ་ཁབ་མང་པོས་ཚོད་སྲེང་བྱེད་བཞིན་པའི་སྐབས་སུ་ལྷན་
ཚོགས་ནི་དེ་སྔ་སྤྱི་ལོ་ ༢༠༡༤ ལོར་གསར་འགོད་གསལ་བསྐྱབས་སྐྱེལ་བ་བཞིན་གསོ་བ་རིག་པ་ནི་བོད་ཀྱི་སློབ་རྒྱན་སྐྱབ་
ལུགས་གཅིག་སུ་ལ་གོ་བ་ལས་དེང་དུས་ཀྱི་གསོ་རིག་སོགས་སྐྱབ་ལུགས་སྤྱི་མིང་ཞིག་གང་ཡང་མིན་པས་ལྷན་ཚོགས་
ནས་སྔ་རྗེས་རྒྱ་གར་གཙོ་སྐྱེལ་ཁབ་འཕེལ་བའི་གཞུང་དོན་ཡིག་འབྲེལ་སྐབས་གསོ་བ་རིག་པ་ཞེས་འགྲུག་ཉལ་ནང་
Tibetan Medicine ཞེས་གསལ་བཀོད་ཞུ་བཞིན་ཡོད། ད་ལན་སྐྱར་ཡང་ཚད་འཛོམས་ཐོག་ཞུ་རྒྱུར་གསོ་བ་རིག་པ་ནི་
བོད་ཀྱི་སློབ་རྒྱན་སྐྱབ་ལུགས་ཅིག་སུར་གོ་བ་འདིས་སོགས་བོད་དང་འབྲུག་བལ་ཡུལ་དང་རྒྱ་གར་སོགས་བྱེ་བྲག་རྒྱལ་ཁབ་
ཀྱི་མིང་སྐྱར་ནས་བེད་སྐྱོད་བྱས་པ་རྣམས་རང་བཞིན་གྱིས་ཁྱེད་སེམས་མེད་ལུས་མེད་དུ་འགྲོ་རེས་ཡིན་ན་དེ་ལན་སྐྱར་ཡང་ཆེད་
ལས་དང་གནད་ཡོད་རྣམས་ཚད་འཛོམས་ཐོག་གསོ་བ་རིག་པ་ཞེས་བོད་ཀྱི་སློབ་རྒྱན་སྐྱབ་ལུགས་གཅིག་སུར་གོ་འབྲེལ་
གནང་སྐྱོང་ཡོང་བ་ཞུ།

ཡང་ཕྱི་ལོ་༢༠༡༩ ལོར་རྒྱ་གར་དབུས་གཞུང་གིས་གསོ་བ་རིག་པ་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་མངོན་མིན་ལུས་བཞག་
རིག་གནས་ཁོངས་ཚོལ་ལོ་དང་འབྲེལ་ལྷན་ཚོགས་ནས་སྤྲུལ་འབྲེལ་ཡོད་གཞུང་གི་ལས་ཀྱི་སྡེ་མོ་བར་ཆེད་བཅར་ཞུས་
ཅིང་བོད་ཀྱི་གསོ་བ་རིག་པ་འདི་བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་ཞིག་ཡིན་པའི་ཁུངས་སྐྱེལ་ཡིག་ཆ་དང་བརྟན་མཉམ་གཟིགས་འབྲེལ་
ཞུས་ཅིང་བོད་མི་རྣམས་བཅོམ་བྱོལ་དུ་གྱུར་བ་ལས་མགོན་པོ་གང་ཉིད་ཀྱི་ཐུགས་རྗེའི་བྱིན་མཐུས་བོད་ཀྱི་གསོ་བ་རིག་པའི་
བརྟན་པ་འདི་རྒྱ་གར་ནང་སྐར་དར་སྤེལ་བྱུང་ཞིང་ཡུལ་མི་འབྲམ་ཚོ་བཟའ་བར་བོད་སྐད་ཀྱིས་པན་བསྐྱེད་ཆེན་པོ་བྱུང་བ་
ནི་རྒྱལ་བའི་བཀའ་དྲིན་ཉག་ཅིག་ལས་བྱུང་བ་ཡིན་པའི་རྗེས་དྲན་དུ་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༩ ལས་ལོ་ལྷན་ལྷན་ཚོགས་ནས་རྒྱ་ ༩
ཆེས་ ༡༡ ཉན་མོ་དེ་བོད་ཀྱི་གསོ་བ་རིག་པའི་ཉན་མོ་ཞེས་ཡོངས་བསྐྱགས་ཀྱིས་ལོ་ལྷན་སྐྱེད་བཅི་ཞུ་བཞིན་ཡོད་ན་ཚོགས་
སྐྱེད་ཁག་ཅིག་གིས་གནད་དོན་འདིར་འབྲེལ་ལོག་དང་ཁག་ཅིག་དྲིན་ལན་ལོག་མཇུག་ལྟ་བུས་ཤེས་བཞིན་དུ་གསོ་བ་རིག་
པ་རྒྱ་གར་ནས་དར་ཚུལ་ལྷུ་ཚུགས་ཀྱིས་འཁྲུག་བཤའ་བྱེད་བཞིན་པ་འདི་ནི་དོན་དོ་མ་རང་ཉིད་གང་ནས་བརྒྱུད་པའི་མི་
རིགས་དང་དེ་ལས་སྤུང་བའི་རིག་གཞུང་གི་དོ་བོ་སྤང་མ་སྤུང་བ་རེད། མཐའ་དོན་གསོ་བ་རིག་པའི་ལྷན་ཚོགས་འདི་ཆེད་
འཇུགས་གནང་བ་ལས་རྒྱལ་ཁབ་རང་དབང་ཡོད་པ་དང་གཅིག་མཚུངས་བཅོམ་བྱོལ་སྤྱིག་འཇུགས་ལོག་གསོ་རིག་ལྷན་
ཚོགས་ཤིག་ཡོད་པ་གཟི་བརྗེད་ཅིག་ཡིན་ལ་ལྷན་ཚོགས་འདིའི་ལོག་དེབ་སྐྱེལ་ཡོད་པའི་སྐབས་དང་། སློབ་གཉེར་ཁང་།
སྐད་སྐྱོར་ཁང་བཅས་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་ཀྱིས་ལུགས་ཏུ་ངོས་ལེན་དང་བཅི་འཛོག་བྱ་རྒྱུར་པན་ཐོགས་ཡོད་ངེས། ལྷན་
ཚོགས་ནས་གཙོ་བོ་ཁྲིམས་སྤྱིག་གིས་བསྐྱར་བའི་ལས་དོན་གང་འཚམས་བསྐྱབ་སྤུང་བ་བྱུང་ཡོད་པའི་སྤྱིང་འཕར་མའི་
ལས་དོན་ཉེ་བོད་ཀྱི་གསོ་བ་རིག་པའི་བརྟན་པར་གཟེངས་སུ་ཐོན་པའི་མཇུག་རྗེས་གནང་མཁན་རྣམས་ངོས་འཛིན་ཀྱིས་
གཡུ་ཐོག་གཟེངས་ཉགས་སུལ་བ་དང་། སྤྱི་ཚོགས་བདེ་ཐང་ཡོང་རྒྱུར་མི་མང་ནང་འཕྲོད་བསྟེན་གོ་ཉོགས་གཏམ་བཤའ།
གསོ་རིག་སྐབས་བརྣམས་ཀྱི་ཤེས་ཡོན་གོང་ཐོར་གཏོང་རྒྱུར་ཕྱི་ལུགས་སྐབས་ལུགས་ལྷན་དུས་ནས་དུས་སུ་ཟབ་སྐྱོང་དང་
རྒྱལ་སྤྱི་རྒྱལ་ནང་གི་ཚོགས་ཆེན་གོ་སྤྱིག་ཞུས་པ་བརྒྱུད་ཆེད་ལས་སྐབས་པར་པན་ཐོགས་ཆེན་པོ་བྱུང་ཡོད་པ་དང་། དེ་
བཞིན་ས་གནས་སུ་གསོ་རིག་སྐོ་བསྟེན་སྐབས་ཁང་འཇུགས་ཆེད་འདི་ནས་ལམ་སྟོན་ཞུ་རྒྱུའི་མཚོན་དོན་གོ་ཆེན་པོ་ཆོད་ཡོད།
ཡང་ཁྲིམས་ཡིག་དགོངས་དོན་ལས་དོན་མ་བསྐྱབ་དཀའ་བའི་གནས་དོན་ཁག་ཅིག་དང་དེའི་རྒྱ་མཚོན་ནི་དང་པོ་སྐབས་
དང་སྐབས་རྒྱས་བཀག་སྤོམ་ཐང་འདི་ནས་གསོ་རིག་སྐབས་བརྣམས་དེབ་སྐྱེལ་བཏང་འཛིན་དང་། དེ་བཞིན་སྐབས་དང་སྐབས་སྐྱོར་

ཚད་ལྡན་གྱི་ཅ་འཛིན་སློབ་གཞི་གཏུན་འབེབས་ཀྱིས་ཚད་ལྡན་སྣེ་པ་རྣམས་དོས་འཛིན་གྱིས་གཞུང་འབྲེལ་བ་རྒྱ་དང་།
ཕྱི་རྒྱལ་སྐྱེ་ཁོར་ལོ་གཙོ་བོ་ལྷན་ཁུངས་ལ་གསལ་བསྐྱབས་ཀྱིས་འབྲེལ་བ་ལྷན་ཁུངས་ལ་འབྲེལ་བ་བྱེད་མིའི་སློབ་
འཇུགས་ནས་དོས་ལེན་མེད་པ་ལེས་ཉོགས་སྐབས་བྱེད་བཞིན་ཡོད། དོན་ཀྱང་ཕྱི་རྒྱལ་ཁབ་ནང་སྣེ་པ་དང་སྣེ་རྒྱུ་
སྐོར་གོ་ཐོས་བྱུང་སྐབས་ས་གནས་འབྲེལ་མ་ཐུན་སྣེ་པ་ས་ཞིབ་ཅད་དང་། འབྲེལ་ཡོད་སྐྱེ་ཁོར་ལོ་གཙོ་བོ་ལྷན་ཁུངས་ལ་འབྲེལ་
བ་ཞུས་ནས་དེ་རིགས་ལ་རྒྱབ་གཉེར་མ་གནང་བའི་རེ་སྐུལ་ཞུས་པ་ལས་རྒྱལ་ཁབ་རང་དབང་ཡོད་པ་ལྟར་ཉོན་ཉོག་པ་
བསྐྱོ་གཏོང་གིས་བཏང་འཛིན་བཀག་སྡོམ་བྱེད་ཐབས་མེད།

ཡང་ཁྱིམ་སློབ་ནང་གསལ་ཉམས་ཞིབ་དང་ཉམས་སྲོང་ཚད་ལྡན་ལ་གཞི་བཅོལ་བའི་སྣེ་པ་གྱི་སྐོར་ཚད་གསལ་བ་དང་ཁ་
ཚར་བསྣེ་སྐྱོགས་སོགས་ཀྱི་རིགས་གསལ་བྱེད་མེད་ཚེ་དོས་ལེན་དོས་མིན་ཞིབ་འཇུག་དང་དོས་པ་ཁག་ལ་ཚད་འཛིན་ལག་
འབྲེལ་སྐོར་རྒྱ་ཞེས་གསལ་ཐད་སྣེ་པ་རྒྱ་དང་སྣེ་པ་སྐོར་ཚད་ལྡན་བཏག་ཞིབ་གཏུན་འབེབས་ཚད་གསོ་བ་རིག་པའི་སྣེ་རྒྱུ་
སྐོར་དེབ་ Pharmacopoeia གཞུང་འབྲེལ་གཏུན་འབེབས་གནང་གལ་ཆེ་བ་ཡིན། འདི་ནི་གཞི་རྒྱ་ཆེ་བའི་ལས་འཆར་དང་
ལྷག་པར་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཁྱིམ་སློབ་ཚད་འཛིན་གྱི་དོས་ལེན་དང་འབྲེལ་བའི་གནས་ཚུལ་ཞིག་ཡིན།

གསོ་བ་རིག་པའི་སྣེ་པ་ཚོ་གསལ་ནས་སྐྱིད་རྒྱ་གར་དབུས་སའི་གཞུང་ལ་གསོ་བ་རིག་པ་སྐབས་གཞི་ཅ་འཛིན་དང་འབྲེལ་མ་ཐུན་
འཇུག་གང་སྐབས་ཞུས་ཡོད་ཀྱང་། སྣེ་པ་ཚོ་གསལ་ནས་གནད་དོན་གལ་ཆེ་ལག་ལ་ཞིག་ཐད་རྒྱ་གར་དབུས་ཨ་ཕུ་ཤེའི་སློབ་ཆེན་
ལས་ཁུངས་དང་འབྲེལ་ཡོད་ལས་ཁུངས་ཁག་ཅིག་ལ་ཡིག་ངག་གཉིས་ཐོག་ནས་ལན་མང་ཞུ་བཅར་བྱས་ཀྱང་དོན་འབྲས་
སློབ་པ་གང་ཡང་བྱུང་མེད། དེའི་རྒྱ་མཚན་ནི་རྒྱ་གར་དབུས་གཞུང་ནས་བོད་དང་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་། གསོ་བ་རིག་པ་།
ལ་འཛིན་པའི་སློབ་བྱས་གསལ་ཉོགས་དགོས་པ་དང་། དེའི་ཐོག་འབྲེལ་ཡོད་བོད་མིའི་སློབ་འཇུགས་ནས་བོད་ཀྱི་གསོ་བ་
རིག་པའི་ཐོག་སློབ་བྱས་གཏུན་འབེབས་ལམ་སྟོན་དགོས་གལ་དང་། གསོ་བ་རིག་པ་གཞུང་བསྐྱོ་གཏོང་གནས་ཁང་མས་ཞལ་
ཁ་གཅིག་བསྐྱབས་དང་ལུས་པ་མཉམ་སྐྱུང་གནང་མ་ཐུབ་པ་ལ་ཉེན་ནས་དོན་འབྲས་མ་སོན་པ་རེད།

མཐའ་དོན་དུ་ལན་གོ་སྐབས་འདི་བརྒྱུད་བོད་མིའི་སློབ་འཇུགས་ནས་གསོ་བ་རིག་པའི་སྣེ་པ་ཚོ་གསལ་འདི་སྐྱོ་བཏག་གནས་
འཇུག་མ་ཐུན་འཇུག་སྐྱུང་ཡོད་ལ་སྐྱུང་ལྡན་ནས་དེ་ཡོད་སྣེ་པ་ཚོ་གསལ་འདི་སྐྱོ་བཏག་ཚགས་ཚུད་དང་རྒྱ་བསྐྱེད་ཡོང་རྒྱུ་

ལམ་སྟོན་དང་བོད་ཀྱི་ཙུའུ་ཆེའི་རིག་གཞུང་འདི་མི་ཉམས་རྒྱན་འཛིན་དང་སྤེལ་ཆེད་རྒྱ་བ་སྐྱོར་མ་ཐུན་འགྲུང་ལུ་མ་ཐུད་ནས་
གནང་སྐྱོང་ཡོང་བའི་རེ་འདུན་ལྷ་རྒྱ་ཡིན།

ཐུགས་རྗེ་ཆེ།།